

Een betrokken gesprek

Gesprekken voeren is iets wat je als journalist bijna dagelijks doet. Maar **we zijn ons niet altijd bewust dat een gesprek meer is dan het uitwisselen van feitelijke informatie**. Tussen en achter de woorden schuilt een wereld van informatie over belangen, emoties, machtsverhoudingen en verborgen boodschappen.

De handleiding voor een betrokken gesprek van de Publiekstrefker is gebaseerd op het vierzijdig communicatiemodel van psycholoog Friedeman Schulz von Thun en gaat ervan uit dat er in elk gesprek communicatie plaats vindt op vier niveaus. In een betrokken gesprek is een journalist zich bewust van al deze niveaus. De valkuil is om alleen op inhoudsniveau te blijven, strak vasthouden aan je vragenlijst of doorvragen zonder oog te hebben voor sfeer of emotie. **Door bewust te schakelen tussen de niveaus maak je het gesprek opener en eerlijker.**

Het kwadrant helpt je om je bewust te worden wat er gebeurt op de verschillende lagen. De bovenste twee niveaus vormen de bovenstroom (wat zichtbaar is), de onderste twee de onderstroom (wat onder de oppervlakte speelt).

Bovenstroom

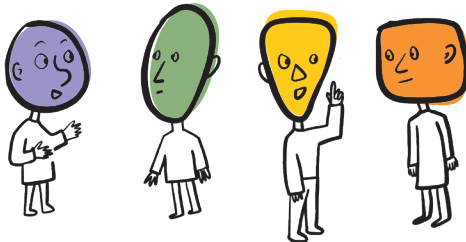
INHOUD:

wat wordt er feitelijk gezegd?

Feiten, standpunten en informatie die worden uitgewisseld. Hierop ligt vaak de focus van journalisten.

Voorbeelden:

- Wat is er precies gebeurd?
- Welke factoren spelen een rol?
- Wat vind jij dat er moet veranderen?

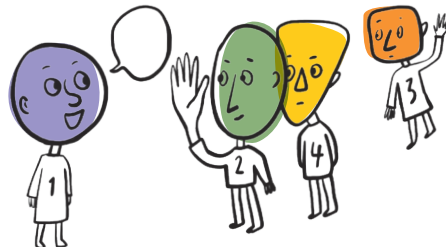
PROCEDURE:

hoe verloopt het gesprek?

De structuur van het gesprek: wie praat wanneer, wat zijn de afspraken, hoe wordt tijd bewaakt?

Voorbeelden:

- Wie waren erbij betrokken?
- Hoe is de beslissing genomen?
- Wat werkte goed of minder goed?

INTERACTIE:

hoe gaan we met elkaar om?

De onderlinge dynamiek: toon, houding, sfeer, vertrouwen of spanning. Hier ontstaan vaak misverstanden.

Voorbeelden:

- Hoe was de sfeer tussen jullie?
- Hoe reageerden anderen op wat jij zei of deed?
- Hoe verliep het contact?

EMOTIE:

wat wordt er gevoeld of niet gezegd?

Emoties die meespelen, zichtbaar of onzichtbaar, en die het gesprek beïnvloeden. Denk aan onzekerheid, frustratie of opluchting.

Voorbeelden:

- Hoe voelde dit voor jou op dat moment?
- Wat raakte je het meest?
- Wat betekent dit voor jou persoonlijk?

Onderstroom

OEFENEN MET EEN BETROKKEN GESPREK

In deze opdracht ga je oefenen met het herkennen en gebruiken van de vier communicatieniveaus in een gesprek. Door te leren schakelen tussen deze niveaus, word je als journalist wendbaarder en krijg je meer grip op wat er in het gesprek gebeurt. De oefening duurt ongeveer een halfuur.

Werk in groepjes van drie en verdeel de rollen:
Persoon A vertelt iets wat hem/haar bezighoudt
Persoon B interviewt A
Persoon C observeert

Na zeven minuten geef je elkaar feedback. Daarna wissel je van rol, zodat iedereen alle rollen een keer vervult.

Instructie voor de interviewer (B)

Voer het gesprek zoals je normaal zou doen, maar blijf alert op wat er in het moment gebeurt.

- Inhoud: Begin met een open vraag over het onderwerp dat A heeft gekozen.
- Interactie: Let op toon, tempo en dynamiek. Wie neemt initiatief? Hoe reageert de ander op jou?
- Emotie: Merk signalen van ongemak, enthousiasme of twijfel op en benoem ze neutraal. "Ik merk dat dit onderwerp iets bij je losmaakt, klopt dat?"
- Procedure: Als het gesprek stukt, pas de structuur aan. "Zullen we even terug naar je eerste punt?" of "Wil je hier langer bij stilstaan of liever verder gaan?"
- Je hoeft niet alles perfect te doen; het gaat erom dat je merkt wat er verandert wanneer je de aandacht verlegt.

Instructie voor de observator (C)

Observeer zonder te oordelen. Noteer wat je opvalt, zowel verbaal als non-verbaal.

- Wat gebeurt er op elk van de vier niveaus?
- Wanneer verandert de sfeer of dynamiek?
- Hoe houdt B verbinding of herstelt die?
- Hoe reageert A wanneer er iets wordt benoemd op interactie- of emotieniveau?

Na afloop geef je feedback. Begin met wat goed werkte, bijvoorbeeld: 'Het gesprek werd opener toen je even stil was', en benoem daarna iets om te verkennen, bijvoorbeeld: 'Wat gebeurde er toen ik je onderbrak om iets te checken?'

Observatie-instructies tijdens de oefening

- Check-in bij jezelf en let op je journalistieke reflexen: Stuur je te veel op inhoud? Experimenteer eens met vertragen of vraag: 'Hoe ervaar je dit gesprek tot nu toe?' (procedureniveau).
- Luister tussen de regels: Let op toon, tempo en woordkeuze. Reageer niet alleen op de inhoud, maar ook op wat daaronder speelt: 'Excuus, u heeft het al genoemd. Stoort het u dat ik erop terugkom?'
- Flexibiliteit boven script: Durf af te wijken van je vragenlijst. Herken wanneer een ander niveau aandacht vraagt en geef daar ruimte aan.

Heb je hier vragen over of wil je met ons in gesprek?
Je kunt ons altijd mailen op: info@depubliekstreffer.nl

